

LOGISTIKANING RIVOJLANISH BOSQICHLARI

Egamberganov Isobek Hamdambek o'g'li

Jizzax politexnika instituti

Transport fakulteti transport vositalarimuhandisligi

Yo'nalishi 101-22 guruh talabasi.

egamberganovisobek0@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqola logistika yo'nalishi rivojlanishiga yordam beruvchi biznesda hisoblash texnikasi va axborot texnologiyalarini qo'llash. „Logistika faoliyatining turlari va ularning davlatga foydali tomonlari.*

Kalit So'zlar: *Sifatli umumiy boshqarish konsepsiyasi, Zamonaviy dasturiy ta'minlash, Integratsiyalash davri, Logistik boshqaruvning vazifalari., „Fragmentlashtirish“ davri.*

XX asrda logistika rivojlanishining tarixiy bosqichlarini ajratishga bir nechta yondashishlar mavjud. Birinchi yondashish. Ba'zi bir olimlar logistika rivojlanishning to'rtta davrini ajratidilar. Fragmentlashtirish davri(1920-1950) logistic konsepsiya hamda moddiy oqimlarni boshqarish va umumiy harajatlarni pasaytirish qurollari vujudga kelishining shart-sharoitlari shakllanishi bilan ta'riflanadi. Ammo logistika tamoyillari to'liq darajada talab qilinmagan edilar, faqat ba'zzi bir tashkil qiluvchi masalan ishlab chiqarish tashish yoki omborga joylashtirishdagi harajatlarni pasaytirishga imkon beruvchi ayrim logistic vazifalar qo'llanilgan. Ushbu davrda logistic konsepsiyasi tatbiq etilishiga shart-sharoitlar shakllangan. Ularga quyidagi omillarni kiritish mumkin: tovarlarni distribyutsiyalash tizimlarida zahiralalar va transport harajatlarining o'sishi; transport tariflarining o'sishi, marketing konsepsiyasi paydo bo'lishi va tez tarqalishi; harbiy logistika nazariyasi va amaliyotining rivojlanishi.

Sanoati rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyotidagi ilmiy-texnika taraqqiyoti ko'p muqobilli va muqobillashtirilgan masalalar, chunonchi transport turini tanlash, ishlan chiqarish va omborlarni joylashtirishni muvofiqlashtirish, muvofiq yo'nalishlarni tanlash, mahsulotlarning ko'pli zahiralarni boshqarish, resurslarga talab va ehtiyojlarni bashoratlash kabilarni hal qilish zarurligiga olib kelgan. Bu vazifalar rivojlanayotgan 50-yillarning o'rtalaridan boshlab biznesga faol tatbiq etila boshlagan. 1960 yillarning oxirida G'arbda menejmentning integral quroli sifatida biznes-logistika konsepsiyasi shakllangan. Konsepsiyaning asosiy mazmuni quyidagilardan iborat; logistika faoliyat barcha turlarning menejmenti ular tovarga taklifni talabga belgilagan joyda va belgilangan vaqtda harakatlanishi va muvofiqlashtirishiga yordam beradilar „Integratsiyalash davri (1980-1990) firmaning logistic xizmatlari vauning logistic sheriklarini to'liq logistic tarmoqqa birlashishi hamda moddiy birga bo'luvchi oqimlarni boshqarish, xalqaro logistic tizimlarning tashkil qilinishi bilan ta'riflanadi. Ko'rib chiqilayotgan davrda jahon iqtisodiyotida muhim o'zgarishlar sodir bo'gan, ular logistic „parvoz“ning fenomenimi izohlaydi. Ularning

asosiylari quyidagilardan iborat: axborot texnologiyalarida inqilob va shaxsiy kompyuterlarni tatbiq etishi; iqtisodiyot infratuzilmasini davlat tomonidan tartibga solinishidagi o'zgarishlar, va strategic ittifoqlarning o'sishi; biznesni tashkil qilishdagi tarkibiy o'zgarishlar. SHunday qilib, axborot texnologiyalaridagi moddiy inqilob bilan bir qatorda axborot va moliyaviy oqimlarni boshqarish zarurligini tushinishni kuchaytirgan. 1985 yilda logistic menejment kengashi logistikaning ta'rifini quidagicha aniqlagan: „logistika xomashyo, materiallar, zaxiralar tugallanmagan ishlab chiqarish' tayyor mahsulotlar, xizmatlar va birga bo'luvchi axborotlar oqimini istemolchilar talablarini to'liqroq qanoatlantirish maqsadlari uchun ushbu oqimlarnivujudga kelgan joydan uni iste'mol qilish joyigacha rejalashtirish, boshqarish va nazorat qilish jarayonidir”.

Logistikaning rivojlanishi bosqichlarini ko'rib chiqishga va boshqacha yondashuvga amal qiladilar, moddiy mahsulotlar Tovar harakatlari tizimlari rivojlanishining uch bosqichga ajratadilar:

1) Logistikagacha davr (50 yillargacha), bunda moddiy tasimlanishni boshqarish fragmentli xarakterga ega bo'lgan, firmalarning har xil bo'linmalari harakatlarini muvofiqlashtirish esa yetarlicha bo'lmagan;

2) Klassik logistika davri (60-yillarning boshi-70-yillarning oxiri) yirmalarda tashishlarning muvofiqroq shakllarini tashkil qilish o'rniga logistik tizimlarning yaratilishi.

3) Eng yangi logistika yoki ikkinchi avlod logistikasi davri (80-yillarning boshi), uning uchun logistika konsepsiyasida bitimga kelishlarni ta'sir qilish sohalarining kengayishi, btun korxonoda asosidagi logistika tizimlarining rivojlanishiga umumiy maqsad butun firma ishining ko'roq samaradorligiga erishishdan kelib chiqqan xolda majmuaviy yondashish.

Umumiy holda logistic boshqaruv quyidagi vazifaviy sohalarga yoyiladi:

-zahiralalar;

-yuk oqimlarining harakati;

-omborga joylashtirish va omborda ishlov berish;

-materiallar, xomashyo butlovchilar va tayyor mahsulotlarni tashish;

-mahsulotlarni taqsimlash.

Mavjud amalyotda logistikaga ikki xildagi yondashish qabul qilingan. Bitta holda logistika moddiy, axborot, moliyaviy boshqa oqimlarning harakatini boshqarishning mexanizm va tuzilishi ishlab chiqarishni ko'zda tutadi, ya'ni rejalashtirish vazifalarining bajarilishi bilan cheklanadi.

Hozirgi kunda O'zbekistob Respublikasida eng rivojlangan soxalardan biri bu transporthisoblanadi. Chunki transport soxasi biror bir mahsulotni bir joydan ikkinchi joyga yetkazib berishda eng arzon va qulay transport turi hisoblanadi. Hozirgi kunda logistika soxasi butun bir dunyoda xomashyo materiallar va tayyor mahsulotlarning aylanishi ularni yetkazib beruvchilardan ishlab chiqaruvchi korxonalar va yakuniy istemolchilarga ularning talablariga muvofiq yetkazib berishi jarayonlari bilan bog'liq masalarning butun majmuasini qamrab oladi. Dunyo bo'yicha logistikasi eng rivojlangan davlat deb xech ikkilanmasdan

Germaniyani aytsak mublag'a bo'lmaydi, chunki Germaniyida butun bir DAF, MAN, va shunga o'xshash yuk avtomobillarining uyi hisoblanadi. Undan tashqari bu davlat markaziy magistral yo'li hisoblanadi. Logistika rivojlangandan keyin bu soxa ishlab chiqarish sotish transport logistikasi kabi soxalarni birlashtirdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

4. .Karimov I.A O'zbekiton Demokratik taraqqiyotning yangi bosqichida-T.:
5. .A.M.Zavakov. logistika materillari.
6. . Nerush.m. logistika sohasining sxemayik tablitsiyalari.
7. .Karimov I.A. logistika tizimining samaradorligi.(logistical system performance)
8. .Bekmurodov A.SH. Sattorov.S. To'rayev.j o'zbekistonda logistika rivojlanishining kichik biznes va tadbirkorlik rivoji-davr talabi.